

УДК 347.73

DOI 10.33244/2617-4154.1(18).2025.98-108

О. О. Шарандін,

аспірант,

Державний податковий університет

e-mail: Alex.Sharandin@gmail.com

ORCID 0009-0001-9114-5365

## ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ

*Політичні партії в Україні є учасниками правових відносин. Згідно з Законом України «Про політичні партії в Україні» останні належать до юридичних осіб. На сьогодні в доктрині права досліджується соціологічно-правовий, конституційно-правовий, фінансово-правовий та інші статуси політичних партій, проте фінансово-правовий статус політичних партій є недостатньо дослідженим. Необхідність дослідження фінансово-правового статусу політичних партій обумовлена особливостями правової природи політичних партій як суб'єктів правових відносин, специфікою участі вказаних суб'єктів у фінансових правовідносинах. З огляду на це, актуальним є дослідження особливостей нормативно-правового забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні.*

***Метою статті** є аналіз особливостей нормативно-правового забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні.*

***Методи дослідження.** Для досягнення поставленої цілі застосовано комплексний підхід, що визначає застосування загальнонаукових та спеціально-наукових методів дослідження. Зокрема, функціональний метод застосовано для визначення функцій суб'єктів, які забезпечують фінансування політичних партій. Формально-юридичний метод використано для аналізу норм правових актів, що регулюють фінансово-правовий статус політичних партій. Системно-структурний метод застосовано для виокремлення основних особливостей правового регулювання фінансово-правового статусу політичних партій. Для формування висновків та пропозицій також застосовувалися методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналогії.*

***Основні результати дослідження.** У статті досліджено основні особливості нормативно-правового забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій. Розглянуто основні засади фінансування політичних партій. Проаналізовано особливості виділення державного фінансування для політичних партій. Розглянуто основні нормативно-правові акти, які регулюють правовий статус політичних партій. Зроблено висновки щодо особливостей фінансово-правового статусу політичних партій.*

**Висновки та конкретні пропозиції автора.** Підсумовано, що в сучасних умовах розвитку правової держави та демократичного суспільства нормативно-правове забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні набуває особливого значення, оскільки ефективне функціонування політичних партій значною мірою залежить від прозорого, чіткого та справедливого регулювання їх фінансування. Основним викликом у цій сфері є забезпечення балансу між свободою політичної діяльності, принципами фінансової прозорості та запобіганням корупції. Нормативно-правова база в Україні охоплює ряд важливих положень щодо джерел фінансування політичних партій, контролю їх фінансової діяльності та механізмів державного фінансування. Проте аналіз чинного законодавства показав наявність ряду прогалин і суперечностей, які потребують удосконалення. Запровадження більш дієвих механізмів контролю, посилення відповідальності за порушення правил фінансування та підвищення рівня прозорості звітності політичних партій є ключовими напрямками для покращення фінансово-правового регулювання. Особливостями нормативно-правового забезпечення фінансово - правового статусу політичних партій в Україні є: 1) встановлення на законодавчому рівні статусу неприбуткової організації для політичних партій; 2) закріплення за партіями права на матеріальні й фінансові ресурси, визначаючи джерела та форми політичного фінансування; 3) доходи або майно політичної партії не підлягають розподілу між засновниками чи учасниками; 4) держава гарантує політичним партіям право володіти майном і коштами для виконання статутної діяльності, але водночас обмежує можливість здійснювати господарську діяльність через відсутність чітко визначених форм такої діяльності в законодавстві.

**Ключові слова:** політична партія, фінансування політичних партій, політичне фінансування, фінансово-правовий статус.

**Постановка проблеми:** Політичні партії в Україні є учасниками правових відносин. Згідно з Законом України «Про політичні партії в Україні» останні відносяться до юридичних осіб. На сьогодні, в доктрині права досліджується соціологічно-правовий, конституційно-правовий, фінансово-правовий та інші статуси політичних партій, проте фінансово-правовий статус політичних партій є недостатньо дослідженим. Необхідність дослідження фінансово-правового статусу політичних партій обумовлена особливостями правової природи політичних партій як суб'єктів правових відносин, специфікою участі вказаних суб'єктів у фінансових правовідносинах. З огляду на це, актуальним є дослідження особливостей нормативно-правового забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Теоретичною основою дослідження стали роботи вчених, які присвятили свої роботи вивченню правового статусу політичних партій та особливостям фінансування політичних партій, а саме: В. В. Джуган, Я. О. Корчак, Ю. В. Олійник, В. Піддубна, Н. І. Платонова, І. Щебетун тощо. Проте відсутність комплексного дослідження особливостей нормативно-правового забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні обумовлює актуальність статті.

**Метою написання статті** є аналіз особливостей нормативно-правового забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні.

**Формулювання цілей статті (постановка завдання).** Завданням статті є виокремлення особливостей нормативно-правового забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні.

**Виклад основного матеріалу.** Насамперед правовий статус політичних партій в Україні регулюється статтями 36 і 37 Конституції України. Згідно зі статтею 36 Конституції України, громадяни України мають право об'єднуватися в політичні партії для реалізації й захисту власних прав і свобод, а також для задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів. Водночас такі об'єднання можуть підлягати обмеженням, визначеним законом, якщо це необхідно для забезпечення національної безпеки, громадського порядку, охорони здоров'я чи захисту прав і свобод інших осіб [1].

Окремий закон, який регулює правовий статус політичних партій в Україні, зокрема і фінансово-правовий статус, який є правовим фундаментом для функціонування політичних партій в Україні – Закон України «Про політичні партії в Україні». Так, механізм фінансування політичних партій частково регламентується Законом України «Про політичні партії в Україні», який встановлює обмеження на джерела фінансування партій та Виборчим кодексом України. Так, Виборчим кодексом України регулюється питання фінансово-матеріального забезпечення підготовки та проведення виборів народних депутатів України, а саме загальні засади утворення та функціонування виборчого фонду політичної партії, власного виборчого фонду кандидата у депутати, контроль виборчих фондів, фінансування місцевих виборів [2].

Поміж іншого, згідно зі статтею 14 Закону України «Про політичні партії в Україні», держава гарантує політичним партіям право на володіння майном і коштами для виконання їхніх статутних завдань. Політичні партії, будучи неприбутковими організаціями, мають право набувати, володіти, використовувати й розпоряджатись рухомим і нерухомим майном, обладнанням, транспортом та коштами, якщо це не суперечить законодавству України. Вони також можуть орендувати майно, необхідне для виконання своїх програмних та статутних цілей, завдань і напрямів діяльності. Матеріальна і фінансова підтримка політичних партій здійснюється у двох формах: 1) внески на підтримку партій, що охоплюють грошові кошти, майно, послуги, пільги, позики, нематеріальні активи чи інші вигоди. Це включає членські внески, спонсорство, товари та послуги, надані безкоштовно або на пільгових умовах; 2) державне фінансування статутної діяльності партій, що може включати оплату праці працівників їхніх статутних органів і місцевих організацій у рамках, визначених законодавством. Так, забезпечуючи свободу політичної діяльності, законодавство закріплює за партіями право на матеріальні й фінансові ресурси, визначаючи джерела та форми політичного фінансування [3, с. 23].

Варто зауважити, що відповідно до статті 17-1 Закону України «Про політичні партії в Україні» державне фінансування спрямоване виключно на статутну діяльність політичних партій, яка не пов'язана з їх участю у виборах народних депутатів, Президента

чи місцевих виборах. Зокрема, це охоплює оплату праці членів (працівників) статутних органів партій та їхніх місцевих організацій відповідно до законодавства, однак потрібно зазначити, що члени керівних органів політичних партій можуть здійснювати свою діяльність виключно на громадських засадах, тобто без отримання грошової чи іншої винагороди. Крім того, державне фінансування може використовуватися для відшкодування витрат партій, пов'язаних із фінансуванням передвиборної агітації під час чергових і позачергових виборів народних депутатів України [4].

Поміж іншого, на думку Я. О. Корчака, фінансування політичної партії, або політичне фінансування, тісно пов'язане з виконанням її статутних завдань, що особливо проявляється у випадках державного фінансування. Як зазначають експерти, відсутність чіткого законодавчого визначення поняття «статутна діяльність» створює ризики вибіркового застосування норм закону і може призводити до впливу політичних факторів на ухвалення рішень щодо накладення санкцій за порушення вимог державного фінансування партій [5, с. 86].

Так, фінансування політичних партій з бюджету держави потребує запровадження ефективного механізму контролю та моніторингу за цільовим використанням виділених коштів. Як зауважує В. В. Джуган, що українське законодавство слід удосконалити, чітко та вичерпно перерахувавши напрями діяльності, на які політичні партії можуть використовувати кошти з бюджету держави для реалізації статутних завдань. Для цього вчений пропонує внести зміни до статті 17-1 Закону України «Про політичні партії в Україні», встановивши вичерпний перелік видів статутної діяльності, на яку можуть витрачатись кошти, що надаються з бюджету. Такі зміни дадуть можливість підтримувати фінансово лише конкретні напрями статутної діяльності політичних партій, які держава вважає доцільними для фінансування, зберігаючи водночас баланс між свободою діяльності партій і необхідністю прозорості у використанні публічних ресурсів. Це запобігатиме неоднозначному трактуванню норм за принципом «дозволено лише те, що прямо передбачено законом / заборонено те, що прямо не дозволено законом» Державне фінансування, як наголошують експерти, має сприяти довгостроковій інституалізації політичних партій і забезпеченню виконання функцій, не пов'язаних із виборами, зокрема освітніх програм для громадськості або збору суспільної думки [6, с. 12].

Особливістю фінансово-правового статусу політичної партії є те, що партія є неприбутковою юридичною особою, тому що її доходи або майно не підлягають розподілу між засновниками чи учасниками. Зазвичай члени політичних партій не мають майнових прав на її активи, натомість зобов'язані сплачувати членські внески для підтримки створення та діяльності політичної партії. Згідно зі статтею 15 Закону України «Про політичні партії в Україні» майно, яке політичні партії отримують у власність, має певні обмеження щодо джерел фінансування. Так, внески на підтримку політичних партій заборонено здійснювати органам державної влади, місцевого самоврядування, державним і комунальним підприємствам, а також юридичним особам, де не менше ніж 10 % статутного капіталу чи прав голосу належать державі або місцевим органам влади. Відповідно до статті 17 вказаного Закону політичні партії зобов'язані проводити

як внутрішній фінансовий аудит, так і зовнішній незалежний аудит своєї фінансової звітності. Щодо цивільно-правової відповідальності, то В. Піддубна наголошує, що політичні партії, будучи суб'єктами цивільного права, несуть відповідальність за підприємницьку діяльність лише в разі, якщо вона відповідає їхнім статутним цілям [7, с. 10].

Також до числа основних міжнародних документів, які встановлюють нормативно-правове забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій, варто включити: 1) Керівні принципи та доповідь щодо фінансування політичних партій, ухвалені Венеціанською Комісією на 46 пленарній сесії (Венеція, 9–10 березня 2001 року), в яких акцентується увага на правилах встановлення видів політичних партій, які повинні отримувати фінансування з державного бюджету, а саме: а) публічне фінансування має бути обов'язково виділенним для кожної партії, що представлена в парламенті; 2) з метою гарантування рівних можливостей для різних політичних сил фінансування з державного бюджету політичних партій доцільно поширювати й на політичні сили, що представляють важливу частину електорату та висувають кандидатів на виборах [8]; 2) Рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1516 від 22 травня 2001 року «Фінансування політичних партій», що підкреслюють важливість державного фінансування політичних партій, а саме в пункті «8.a.ii.» зазначено, що державна фінансова підтримка має допомагати партіям уникати залежності від приватних меценатів і забезпечувати рівні можливості для всіх політичних сил, обсяг такої допомоги пропонується визначати на основі двох принципів: а) пропорційність до рівня підтримки партій, оціненої за об'єктивними критеріями, наприклад, кількістю отриманих голосів чи депутатських мандатів; б) сприяння новим партіям у виході на політичну арену, щоб вони могли конкурувати на рівних з більш усталеними політичними силами [9]; в) Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи державам - членам Ради Європи від 8 квітня 2003 року, якими було затверджено Спільні правила проти корупції у фінансуванні політичних партій та виборчих кампаній [10]; г) Регламент Європейського парламенту і Ради Європейського Союзу від 4 листопада 2003 року № 2004/2003 «Про статус і фінансування політичних партій на європейському рівні» [11].

Поміж іншого, доцільно звернути увагу на певні аспекти цієї проблеми, визначеної у зазначених вище Керівних принципах та доповіді щодо фінансування політичних партій, ухвалених Венеціанською Комісією на 46 пленарній сесії (Венеція, 9–10 березня 2001 року): 1) включення важливих положень до національного законодавства щодо обмеження на використання бюджетних коштів у фінансуванні політичних партій (п. 160); 2) контроль за витрачанням державних коштів – виділення коштів із державного бюджету політичним партіям має супроводжуватися ретельним наглядом з боку спеціальної державної установи, яка перевіряє їхню фінансову звітність (п. 189); 3) регулювання фінансування перед виборами – у законодавстві необхідно встановити, хто може розпоряджатися коштами політичних партій у передвиборчий період, а також запровадити обмеження на їх використання третіми особами, які не є безпосередньо пов'язаними з політичною партією (п. 205) [8].

Як наголошує Я. О. Корчак, необхідно також звернути увагу на Положення про заборону та розпуск політичних партій і аналогічні заходи, прийняте Венеціанською комісією на 41 пленарному засіданні (Венеція, 10–11 грудня 1999 року), в якому зазначається, що в багатьох країнах національне законодавство регулює фінансування політичних партій, особливо якщо вони отримують фінансову підтримку з державного бюджету. Проте в переважній більшості держав порушення норм у цій сфері не стає підставою для розпуску партії або застосування аналогічних санкцій [5, с. 86].

І. Щебетун, В. Йолтуховський для вдосконалення правового регулювання фінансово-правового статусу політичних партій пропонують таке: а) чітко визначити поняття «статутна діяльність політичної партії» та «витрати на фінансування передвиборної агітації»; б) на законодавчому рівні закріпити перелік напрямів діяльності політичних партій, які можуть фінансуватися за рахунок коштів бюджету держави, у рамках фінансування статутної діяльності; в) врегулювати процес звітування політичними партіями про їхню фінансову діяльність; г) заборонити політичну рекламу; д) запровадити обов'язок місцевих організацій політичних партій відкривати окремі рахунки для обліку бюджетних коштів, виділених на фінансування статутної діяльності; е) визначити порядок взаємодії та співпраці Національного агентства з питань запобігання корупції та Рахункової палати в контексті державного контролю за законним і цільовим використанням бюджетних коштів, включаючи обмін інформацією та розподіл контрольно-наглядових функцій [12, с. 148].

Так, Ю. В. Олійник вважає, що законодавство України характеризується відсутністю єдиного підходу до регулювання фінансово-правового статусу політичних партій. У той час як законодавство про політичні партії дозволяє отримання фінансових коштів від юридичних осіб, виборче законодавство, навпаки, забороняє таке фінансування. Незважаючи на цю заборону, юридичні особи все ж беруть участь у формуванні виборчих фондів, надаючи фінансову підтримку політичним партіям прямо або опосередковано. Схожа ситуація спостерігається і з фінансуванням фізичними особами. Для виборчих фондів встановлено обмеження на розмір пожертв, у той час як фінансування статутної діяльності політичних партій фізичними особами таких обмежень не має. Законодавство також забороняє політичним партіям створювати або засновувати власні підприємства, що могло б сприяти їхній фінансовій незалежності та зменшенню залежності від великих бізнес-інвесторів і приватного капіталу. Водночас самі партії не проявляють значної зацікавленості у звільненні від фінансової підтримки приватних джерел [13, с. 101].

О. Маланчук зауважує, що, відповідно до статті 14 Закону України «Про політичні партії в Україні», політичні партії мають статус неприбуткових організацій. Вказане зумовлює, що держава гарантує їм право володіти майном і коштами для виконання статутної діяльності, але водночас обмежує можливість здійснювати господарську діяльність через відсутність чітко визначених форм такої діяльності в законодавстві. Дохід від продажу партійної символіки, літератури, організації лекцій чи концертів є характерним для всіх політичних партій, але навряд чи подібна діяльність може розглядатися як значне джерело прибутку [14, с. 216].

Так, Н. І. Платонова підкреслює важливість розмежування фінансування виборчих кампаній і поточної діяльності політичних партій, а отже, і розмежування правового регулювання фінансово-правового статусу політичних партій під час виборчого процесу, так і під час поточної діяльності, вказуючи на принципові відмінності між ними: 1) правове регулювання: фінансування виборчих кампаній і поточної діяльності регулюється різними правовими нормами. Електоральне фінансування підпадає під дію виборчого законодавства, тоді як поточне фінансування регулюється спеціальним законом про політичні партії; 2) мета фінансування: електоральне фінансування спрямоване на забезпечення достатніх ресурсів для проведення виборчої кампанії, має цільовий характер і обмежується певним терміном; 3) обмеження: розміри обмежень щодо залучення коштів для виборчих фондів і для поточної діяльності партій суттєво відрізняються [15, с. 58].

**Висновки.** Так, на наше глибоке переконання, у сучасних умовах розвитку правової держави та демократичного суспільства нормативно-правове забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні набуває особливого значення, оскільки ефективне функціонування політичних партій значною мірою залежить від прозорого, чіткого та справедливого регулювання їх фінансування. Основним викликом у цій сфері є забезпечення балансу між свободою політичної діяльності, принципами фінансової прозорості та запобіганням корупції. Нормативно-правова база в Україні охоплює ряд важливих положень щодо джерел фінансування політичних партій, контролю за їх фінансовою діяльністю та механізмів державного фінансування. Проте аналіз чинного законодавства показав наявність ряду прогалин і суперечностей, які потребують удосконалення. Запровадження більш дієвих механізмів контролю, посилення відповідальності за порушення правил фінансування та підвищення рівня прозорості звітності політичних партій є ключовими напрямками для покращення фінансово-правового регулювання. Особливостями нормативно-правового забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні є: 1) встановлення на законодавчому рівні статусу неприбуткової організації для політичних партій; 2) закріплення за партіями права на матеріальні й фінансові ресурси, визначаючи джерела та форми політичного фінансування; 3) доходи або майно політичної партії не підлягають розподілу між засновниками чи учасниками; 4) держава гарантує політичним партіям право володіти майном і коштами для виконання статутної діяльності, але водночас обмежує можливість здійснювати господарську діяльність через відсутність чітко визначених форм такої діяльності в законодавстві.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.12.2024).
2. Виборчий кодекс України : Закон України від 19.12.2019 № 396-ІХ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 15.12.2024).

3. Посібник для політичних партій з політичного фінансування. Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) в Україні. 2018. 164 с.
4. Про політичні партії в Україні : Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (дата звернення: 15.12.2024).
5. Корчак Я. О. Фінансування політичних партій: теоретичні аспекти визначення типу (принципу) правового регулювання. *Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту*. 2021. № 2. С. 85–93.
6. Джуган В. В. Конституційно-правові засади фінансування політичних партій в Україні та країнах ЄС: порівняльний аналіз : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.02 / Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. ун-т» МОН України. Ужгород, 2017. 17 с.
7. Піддубна В. Особливості правового статусу політичних партій як юридичних осіб: порівняльно-правова характеристика. *Юридична наука*. 2023. № 4 (26). С. 4–12.
8. Керівні принципи та доповідь щодо фінансування політичних партій: CDL-INF (2001) 8: ухвалені Венеціанською Комісією на 46 пленарній сесії (Венеція, 9–10 березня 2001 року). *Європейський демократичний доробок у галузі виборчого права* : матеріали Венеціанської Комісії, Парламентської Асамблеї, Комітету Міністрів, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи : пер. з англ. / за ред. Ю. Ключковського. Вид. 2-е, випр. і доповн. К., 2009. С. 307–319.
9. Рекомендація Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЕ) «Фінансування політичних партій» від 22.05.2001 № 1516 (2001). URL : <http://www.assembly.coe.int/nx/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16907&lang=en> (дата звернення: 15.12.2024).
10. Рекомендація Rec (2003)4 Комітету Міністрів державам-членам: щодо загальних правил протидії корупції у фінансуванні політичних партій та виборчих компаній, прийнятих на 835 зустрічі заступників міністрів Комітету Міністрів Ради Європи. URL : [https://www.acrc.org.ua/ua/reports/library/all/rekomendacziya-rec\(2003\)4-komitetu-ministriv-derzhavam-chlenam:-shhodo-zagalnix-pravil-protidiyi-korupcziyi-u-finansuvanni-politichnix-partij-ta-viborchix-kompanij,-priinyatix-na-835-zustrichi-zastupnikiv-ministriv-komitetu-ministriv-radi-evropi.html](https://www.acrc.org.ua/ua/reports/library/all/rekomendacziya-rec(2003)4-komitetu-ministriv-derzhavam-chlenam:-shhodo-zagalnix-pravil-protidiyi-korupcziyi-u-finansuvanni-politichnix-partij-ta-viborchix-kompanij,-priinyatix-na-835-zustrichi-zastupnikiv-ministriv-komitetu-ministriv-radi-evropi.html) (дата звернення: 15.12.2024).
11. Регламент ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС 2004/2003 «Про статус і фінансування політичних партій на європейському рівні» (ОJ 2003 L 297). URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_003-03#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-03#Text) (дата звернення: 15.12.2024).
12. Щебетун І., Йолтуховський В. Фінансування політичних партій в Україні. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 147–150.
13. Олійник Ю. В. Фінансування політичних партій та державний контроль за ним: український досвід. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2018. № 24. С. 101–102.
14. Маланчук О. Фінансування політичних партій. Перші наукові читання пам'яті С. І. Юрія, м. Тернопіль, 26 листопада 2015 р. Тернопіль, 2015. С. 215–219.
15. Джуган В. В. Поняття та види фінансування політичних партій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2021. № 63. С. 56–60.

## REFERENCES

- 1 Konstytutsiia Ukraïny vid 28 chervnia 1996 roku № 254k/96-VR. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 15.12.2024) [in Ukrainian].
2. Vyborchyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 19.12.2019 №396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (data zvernennia: 15.12.2024) [in Ukrainian].
3. Posibnyk dlia politychnykh partiï z politychnoho finansuvannia. (2018) Mizhnarodna fundatsiia vyborchykh system (IFES) v Ukraïni [in Ukrainian].
4. Pro politychni partii v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 № 2365-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (data zvernennia: 15.12.2024) [in Ukrainian].
5. Korchak Ya. O. (2021) Finansuvannia politychnykh partii: teoretychni aspekty vyznachennia typu (pryntsypu) pravovoho rehuliuвання. Yuryd. visn. Povitr. i kosm. Pravo : Nauk. pr. Nats. aviats. un-tu. [in Ukrainian].
6. Dzhuhan V. V. (2017) Konstytutsiïno-pravovi zasady finansuvannia politychnykh partiï v Ukraïni ta kraïnakh YeS: porivnialnyi analiz : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.02 / Derzh. VNZ «Uzhhorod. nats. un-t» MON Ukraïny [in Ukrainian].
7. Piddubna V. (2023). Osoblyvosti pravovoho statusu politychnykh partii yak yurydychnykh osib: porivnialno-pravova kharakterystyka. *Yurydychna nauka*. [in Ukrainian].
8. Kerivni pryntsypy ta dopovid shchodo finansuvannia politychnykh partii: CDL-INF (2001) 8: ukhvaleni Venetsianskoiu Komisiïeu na 46 plenarnii sesii (Venetsiia, 9–10 bereznia 2001 roku). *Yevropeyskyi demokratychnyi dorobok u haluzi vyborchoho prava* : materialy Venetsianskoi Komisiï, Parlamentskoi Asamblei, Komitetu Ministriv, Konhresu mistsevykh i rehionalnykh vlad Rady Yevropy: per. z anh. / za red. Yu. Kliuchkovskoho. Vyd. 2-e, vypr. i dopovn. K., 2009 [in Ukrainian].
9. Rekomendatsiia Parlamentskoï Asambleï Rady Yevropy (PARIe) «Finansuvannia politychnykh partiï» vid 22.05.2001 № 1516 (2001). URL : <http://www.assembly.coe.int/nx/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16907&lang=en> (data zvernennia: 15.12.2024) [in Ukrainian].
10. Rekomendatsiia Rec (2003). Komitetu Ministriv derzhavam-chlenam: shchodo zahalnykh pravyl protydii koruptsii u finansuvanni politychnykh partii ta vyborchykh kompanii, pryiniatykh na 835 zustrichi zastupnykiv ministriv Komitetu Ministriv Rady Yevropy. URL : [https://www.acrc.org.ua/ua/reports/library/all/rekomendacziya-rec\(2003\)4-komitetu-ministriv-derzhavam-chlenam:-shhodo-zagalnix-pravil-protidii-korupczii-u-finansuvanni-politichnix-partij-ta-viborchix-kompanij,-priinyatix-na-835-zustrichi-zastupnikiv-ministriv-komitetu-ministriv-radi-evropi.html](https://www.acrc.org.ua/ua/reports/library/all/rekomendacziya-rec(2003)4-komitetu-ministriv-derzhavam-chlenam:-shhodo-zagalnix-pravil-protidii-korupczii-u-finansuvanni-politichnix-partij-ta-viborchix-kompanij,-priinyatix-na-835-zustrichi-zastupnikiv-ministriv-komitetu-ministriv-radi-evropi.html) (data zvernennia: 15.12.2024) [in Ukrainian].
11. Rehlament YeS Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady YeS 2004/2003 «Pro status i finansuvannia politychnykh partii na yevropeiskomu rivni» (OJ 2003 L 297). URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_003-03#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-03#Text) (data zvernennia: 15.12.2024) [in Ukrainian].
12. Shchebetun I., Yoltukhovskiy V. (2019). Finansuvannia politychnykh partii v Ukraini. *Molodyi vchenyi* [in Ukrainian].

13. Oliinyk Yu. V. (2018). Finansuvannia politychnykh partii ta derzhavnyi kontrol za nym: ukraïnskyi dosvid. *Sotsialno-humanitarnyi visnyk* [in Ukrainian].
14. Malanchuk O. (2015). Finansuvannia politychnykh partii. Pershi naukovi chytannia pamiati S.I. Yuriiia, m. Ternopil, 26 lystopada 2015 r. [in Ukrainian].
15. Dzhuhan V. V. (2021). Poniattia ta vydy finansuvannia politychnykh partii. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Pravo»* [in Ukrainian].

#### **O. O. Sharandin. PECULIARITIES OF REGULATORY AND LEGAL SUPPORT OF THE FINANCIAL AND LEGAL STATUS OF POLITICAL PARTIES IN UKRAINE**

**Introduction.** Political parties in Ukraine are parties to legal relations. According to the Law of Ukraine ‘On Political Parties in Ukraine’, the latter are legal entities. Today, the doctrine of law examines the sociological and legal, constitutional and legal, financial and legal and other statuses of political parties, but the financial and legal status of political parties is not sufficiently studied. The need to study the financial and legal status of political parties is due to the peculiarities of the legal nature of political parties as subjects of legal relations, and the specifics of participation of these subjects in financial legal relations. With this in mind, it is relevant to study the specifics of the regulatory and legal framework for the financial and legal status of political parties in Ukraine.

**Purpose.** The purpose of the article is to analyse the peculiarities of the regulatory and legal framework for the financial and legal status of political parties in Ukraine.

**Methods.** To achieve this goal, an integrated approach is applied, which determines the use of general scientific and special scientific research methods. In particular, the functional method was used to determine the functions of the entities that provide funding for political parties. The formal legal method was used to analyse the provisions of legal acts regulating the financial and legal status of political parties. The systemic and structural method was used to identify the main features of legal regulation of the financial and legal status of political parties. The methods of analysis, synthesis, induction, deduction and analogy were also used to formulate conclusions and proposals.

**Results.** The article examines the main features of the regulatory and legal framework for the financial and legal status of political parties. The basic principles of financing of political parties are considered. The peculiarities of allocation of state funding for political parties are analysed. The main legal acts regulating the legal status of political parties are considered. The author draws conclusions about the peculiarities of the financial and legal status of political parties.

**Conclusion.** It is concluded that in the current conditions of development of the rule of law and democratic society, the regulatory and legal framework for the financial and legal status of political parties in Ukraine is of particular importance, since the effective functioning of political parties largely depends on transparent, clear and fair regulation of their financing. The main challenge in this area is to strike a balance between the freedom of political activity, the principles of financial transparency and the prevention of corruption. The legal framework in Ukraine includes a number of important provisions on the sources of funding

*for political parties, control over their financial activities and public funding mechanisms. However, the analysis of the current legislation has revealed a number of gaps and contradictions that need to be improved. The introduction of more effective control mechanisms, increased liability for violations of the funding rules and increased transparency of political party reporting are key areas for improving the financial and legal regulation. The peculiarities of the regulatory and legal framework for the financial and legal status of political parties in Ukraine are as follows: 1) establishment of the status of a non-profit organisation for political parties at the legislative level; 2) assignment to parties of the right to material and financial resources, determining the sources and forms of political financing; 3) income or property of a political party cannot be distributed among its founders or members; 4) the State guarantees political parties the right to own property and funds for the statutory activities, but at the same time restricts the possibility to carry out economic activities due to the lack of clearly defined forms of such activities in the legislation.*

**Keywords:** *political party, financing of political parties, political financing, financial and legal status.*

*Стаття надійшла до редколегії 28 січня 2025 року*